

Bibliografia sobre òpera

ALBERT FERRER FLAMARICH

Aquesta ressenya vol repassar algunes novetats editorials sobre òpera. Aparegudes durant els darrers quatre anys, tracten la matèria des de la historiografia, la reflexió estètica i el mètode enciclopèdic. Ho fan de manera genèrica o en detall. A més, són títols encara localitzables en els departaments musicals de coneguts centres comercials, sovint massa sensibles a l'èxit fàcil de la venda ràpida i condensada.

Una Breve historia

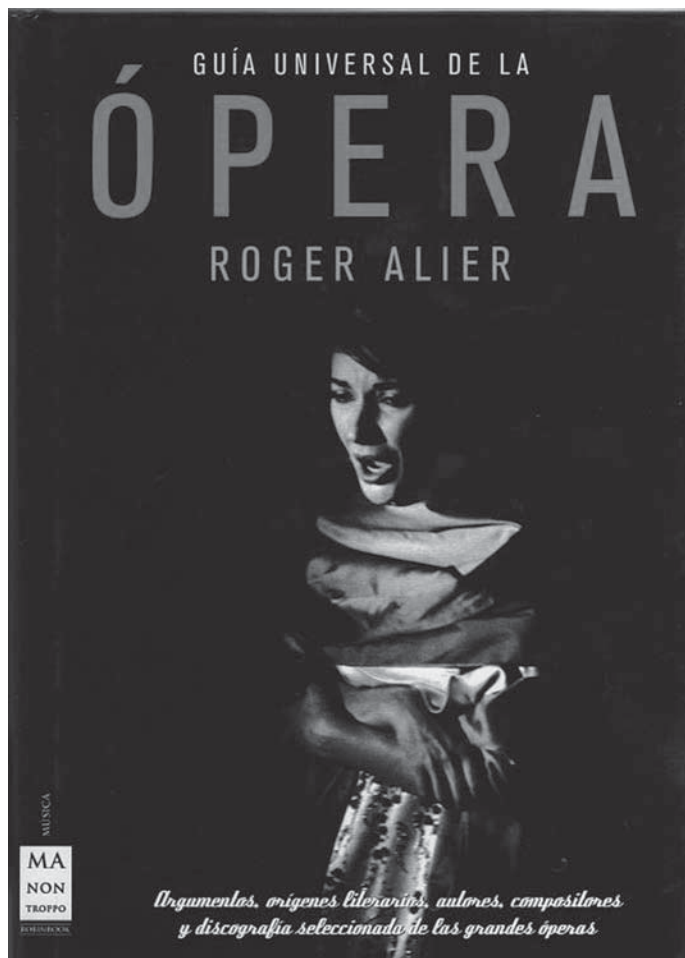
Avui, amb tanta cienciologia, per breu que sigui una història de l'òpera sempre resulta parcial si no comenta processos com la influència de les editorials, del disc, l'evolució de l'orquestra i les veus, els valors i gustos d'una època, etc. Sense aquests incisos, es ressegueix la història de l'espectacle amb el positivisme habitual quant a nacionalitats, autors i títols més destacats sense afegir poc més que pinzellades subjectives. I aquest llibre de Jesús Trujillo n'és un cas. Es tracta d'un competent resum actualitzat, amb dades i teories sobre l'origen del gènere més completes de l'habitual i que, a més, té prou perspectiva del segle XX. No obstant això, no enriqueix el que ja se sap.

Malgrat que són discutibles s'agraeixen opinions personals (*Introducción*, apartat de Donizetti i Verdi, per exemple) o que consideri les primeres produccions del segle XVIII com a belcantistes prenent posició en un debat encara obert per alguns. Tanmateix, no mereixen cap apartat ni *Don Pasquale*, ni *Romeo i Julieta*, entre altres títols rellevants musicalment o històricament. És més greu encara que ni la sarsuela ni la influència italiana en l'òpera espanyola del segle XIX apareguin en cap línia.

Com el mateix autor reconeix, evita l'exposició dels arguments i part de les fitxes tècniques dels títols, complementant d'aquesta manera altres publicacions sobre òpera dins la mateixa col·lecció i editorial (Alianza Editorial). L'edició és de butxaca i la lectura és accessible per la capacitat de síntesi, la citació ocasional de documentació –dels mateixos protagonistes, crítics de l'època o especialistes– i per la fluïdesa d'un discurs que esdevé una aproximació o un repàs. Depèn del lector. Sense ser una eina indispensable és un bon complement a volums semblants i molt recomanable per l'aficionat a l'òpera que vulgui prendre contacte amb els principals títols.

Llibre de Roger Alier

Que Roger Alier és un autor reconegut i llegit, almenys entre el públic operístic local, ho va demostrar la tercera edició de la seva *Guía universal de la ópera*. Fenomen excepcional en la bibliografia musical espanyola i que es va afegir a les que el segell *Ma non troppo* va efectuar el 2007. Sense millorar-ne la tipologia i després de passar de les cobertes toves a un estoig amb enquadernació més que digna, es reuneixen ara els dos primers volums en un de sol. La tercera part del compendi, la de la discografia comentada en va quedar al marge tot i la necessària i rigorosa correcció.

No s'han esmenat les errades –Musorgsky porta una sola “s” en castellà, igual que en rus– però són agraïdes les entrades d'autors com Peri, Pacini, Piccinni, Szymanowski, Spohr o Toldrà. S'hi enyoren: Marschner, Tippet, Weill, Penderecki, Paer, Zemlinsky així com alguns títols escenificats en els darrers anys en els principals teatres estatals. I és que plantejat o no per l'autor, l'editorial va desestimar l'oportunitat de polir i incorporar certs aspectes. Almenys es van actualitzar algunes defuncions com la de Giancarlo Menotti. Amb tot, la selecció és molt ampla i comenta més de 300 títols presentant-ne la fitxa tècnica, l'estrena i una descripció dels personatges, argument, números musicals més destacats i dues o tres recomanacions discogràfiques. Sens dubte, l'aficionat té una eina bàsica, molt àmplia i més útil com a font de consulta en un volum que passats alguns anys encara té interès.

Filosofia sobre òperes

La tasca d'Alianza Editorial en la difusió de bibliografia musical estrangera i –puntualment– espanyola mereix elogis. Un cas és *Sobre la ópera* que recull reflexions en forma d'assaig, confe-

rències, articles i programes de mà del filòsof britànic Bernard Williams (1929-2003). El llibre no és ni serà referencial però és una atractiva i instructiva aportació amb suggerents capítols dedicats a *Così fan tutte*, a Wagner –compositor de fe per a l'autor–, al *Pelléas et Mélisande* de Debussy i a *Don Giovanni* vist des de la perspectiva de Kierkegaard. Per les seves obvietats resulta poc convincent el capítol sobre la musicologia, la interpretació i la posada en escena. També és molt discutible i excessivament severa la concepció de Puccini entesa com a tècnic de la manipulació i l'efecte ja que les seves altres qualitats compositives i teatrals mereixen igual notorietat.

En general, Williams combina els arguments més coneguts amb idees inductives de nous plantejaments. Ho fa amb un punt d'erudició, amenitat i un saber fer molt britànic amb què fila subtilment agudes percepcions. Un exemple és la que es refereix a la divisió del que és òpera i del que no ho és, assenyalant que l'arrel del debat és una qüestió més cultural que artística. D'altra banda, del plantejament editorial cal felicitar l'absència d'errates significatives i la més que notable traducció de Gabriel Menéndez Torrellas en un llibre que complementarà la comprensió musical i dramàtica dels títols i autors tractats.

Reflexions d'un gestor

Aquest llibre es podria entendre com una estratègia per justificar el projecte de Gerard Mortier al Teatro Real. No obstant això, es presenta com l'anàlisi que fa el controvertit director del teatre sobre la figura del gestor teatral des del seu compromís intel·lectual. Defensa el *dramma per música* com una *equitas* entre gest, text i so, així com la traducció de textos, especialment, *singspiels* de llenguatge antiquat igual que s'adapta Shakespeare o Eurípides. Entén l'òpera com un camp d'investigació en la seva evolució i recerca de públic; així mateix, resulta estèril el capítol sobre la dramaturgia de la creació i la crisi en la producció de nous títols. Sovint incideix en reflexions molt debatudes

des exposades des de la historiografia, l'estètica o la sociologia davant les quals satisfà més conèixer la seva postura sobre les noves tecnologies i la difusió de l'òpera en cinemes. Per ser més pròpia de l'ètica, no convenç la seva argumentació sobre l'òpera com a gènere polític –que ho és, especialment en esferes com les de Mortier. L'últim capítol el signa Victòria Newhouse que analitza les sales de concerts i òpera en la seva evolució i construcció però no en comenta cap d'espanyola com l'Auditori de Saragossa o al Palau de les Arts de València.

Amb traducció de Santiago Salaverri, la lectura és amena i recomanable per a l'aficionat comú. L'edició té la qualitat característica d'Akal (paper setinat, faixa externa, cobertes dures) tot i algun error en les il·lustracions. Segons l'índex de la pàgina 132, l'ordre dels cartells de les pàgines 87-88 està invertit. A més, són 8 i no 9 les fotografies de produccions, com a resultat de l'oblit del 6 en la numeració a la pàg. 133, corresponent a *La traviata* de juny de 2007 a l'Òpera Nacional de París.

Breve historia de la ópera

Jesús Trujillo
Alianza Editorial. 460 pàgines.

Guía Universal de la ópera (Reedició)

Roger Alièr
Ma non troppo. 1050 pàgines.

Sobre la ópera

Bernard Williams
Alianza Editorial. 208 pàgines.

Dramaturgia de una pasión

Gerard Mortier
Ediciones Akal. 160 pàgines.